שקלי להו בנות לבולהו. בתמיה. דכיון דקרית להו מועטין מ״כ לא יטלו בהן כלום הבנים דהא תנא במתני׳ גבי נכסים מועטין הבנים ישאלו על הפתחים: **והשאר לבנים.** והאי דקתני ישאלו על הפתחים היינו משהוציאו אותו השאר בהוצאת מזונות מכאן ואילך הבנות יזונו עד שיבגרו והבנים ישאלו על הפתחים: **פשיטא מרובין ונתמעטו.** בשעת מיתה היו מרובין ועכשיו הוקירו מזונות או נתקלקלו הנכסים וחסרו ואין בהן כדי מזון אלו ואלו עד שיבגרו: **לבר זו בהן יורשין.** בשעת מיתת אביהן וקרינא בהו נכסים מרובים ויקחו הבנות חלקן המגיעם כפי שומא של שעת מיתת אביהן והבנים יירשו חלקם שהיה מגיעם באותה שעה וכל מה שחסרו הנכסים חסרו לבנות ולבנים לכל אחד כפי חלקו הראוי לו: **ונפרנו.** שהוזלו מזונות: **מהו.** מי מטי רווחא לבנים ויטלו מותר נכסים העודף מכדי מזונות בנות עד שיבגרו: **יתומים שקדמו.** קודם שהעמידו בנות בדין ומכרו אפילו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו דאין מוציאין למזון האשה והבנות מנכסים משועבדים וכ״ש בנכסים מרובין כדאמר בכתובות האחים ששעבדו מוציאין לפרנסה ואין מוציאין למזונות. ש״מ כיון שאם מכרו מכירתן מכירה יש להן תפיסת יד בנכסים ואם נתרבו יש להן חלק בהן וזכותם בהן עומדת: **אלמנתו מהו שתמעט בנכסים.** מי שמת והניח בנים ובנות והניח נמי אלמנתו וצריכה נמי מזונות כל ימי מיגר ארמלותה ואין כאן נכסים אלא כדי מזון הבנים והבנות עד שיבגרו מי אמרינן כיון דאית לה מזוני ממעטא ולא מיקרו נכסים מרובין ומפרישין מהנכסים מזון האשה והבנות עד שיבגרו והמותר לבנים דהא מועטין ניהו ולאחר שיוציאו המותר ישאלו על הפתחים או דלמא כיון דאילו מינסבא לבעל לית לה מזוני לא ממעטא וכמאן דליתא דמיא ומוציאין מן הנכסים לבנות כדי מזונן עד שיבגרו וכל השאר יירשו הבנים כדין נכסים מרובין דהא אלמנה לא ממעטא להו וקרינן בהו הבנים יירשו והבנות יזונו ומחלק הבנות לא מזון האלמנה עמהם. והיינו דאיכא בין ממעטא לא ממעטא דאי ממעטא הבנים ישאלו והאלמנה מזון ואי לא ממעטא יזונו יחד האלמנה והבנים אבל הבנות אין להן להפסיד במזונותיהם כלל בין ממעטא בין לא ממעטא דהא בין בנכסים מרובין בין בנכסים מועטין תנן הבנות יזונו אי נמי היכא דלא ממעטא מיקרו נכסים מרובין ואף על פי שנתעכבה היום או למחר מלינשא הרי הוא כמרובין ונתמעטו דאמרינן כבר זכו בהן יורשין ויזונו שלשתן יחד בנים ובנות ואלמנה. כן נראה שיטה זו בעיני: **בת אשתו.** מי שקיבל עליו בשעת נשואין לזון בת אשתו מאיש אחר חמש שנים ומת ומוטל על היורשין לזונה: **כיון דאף על גב דמינסבא אית לה מזוני.** עד חמש שנים מן היורשין שהרי חוב הוא שנתחייב לה אביהן ממעטא ויזונו היא והבנות והבנים ישאלו: **לא ממעטא.** ומיקרו מרובין בשעת מיתה ונתמעטו אחרי כן וכבר זכו יורשין והבנות יזונו עד בגר ואותה הבת תזון עמהן: **בעל חוב מהו שימעט.** אם אין נכסים אלא כדי החוב ומזון הבנות מי אמרינן דממעט והבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים או לא ממעט ויזונו בנים ובנות עד שעת טריפת בעל חוב וכשיטרוף אם יש מותר יזונו בנות עד בגר ואם לאו יפסידו: בת

כדקאמר מה שמכרו מכרו ולר״י נראה דהא דקאמר התם ר״נ כו׳ מועטים ונתרבו זכו בהם יורשין היינו יורשי כתובה הגדולה ויטלו אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם מדלא קאמר כבר זכו בהן יורשין וקשיא דא״כ התם אזלינן לעולם בתר תקנתא דרבנן שתקייס כתובת בנין דכרין והכא אזלינן בתר מעיקרא וי״ל דהתם לא מיעקרא כולי האי נחלה דאורייתא דהרי מ״מ כולן יורשין אע״פ שאין נוטלין בשוה אבל הכא מיעקרא לגמרי[ז]: **כי אמרינן כיון דאילו מינסבא לית לה לא ממעטא.** תימה לר״י היאך טועה לומר כן והא בת נמי אי מינסבא לית לה כדתנן[ה] דתהון מתזנן עד דתלקחן לגוברין[ח] ומאי קאמר נמי בע״ח מיחסר גוביינא בת נמי מיחסרא גוביינא ואי מתה נמי לית לה כמו בת אשתו ועוד אי באלמנה שייך נכסים מועטין מה שיעור יהיה דבשלמא בבנות יש שיעור למ״ד עד שיבגרו אבל באלמנה לא שייך בגרות ועד מתי יהיו נכסים מועטין[ט] ונראה לפרש דודאי אם אין כאן אלא אלמנה אלא הבנים שניהם שוין בנכסים וכן אם אין כאן אלא אלמנה ובנות דלא תקנו (א) נכסים מועטים אלא לבנות שהן יוצאי ירכיו והם בנות ירושה במקום שאין בנים[י] ואע״ג דמיחסרא

יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. פי׳ בקונטרס שקדמו ומכרו קודם שעמדו בדין לגבות לבנות נכסים מועטין[א] ומיהו לר״י נראה דאפי׳ כבר תפסו הבנות או הגבו להם ב״ד אם מכרו אחים מכור[ב] וכן משמע ביבמות בפרק אלמנה (דף סז:) דקאמר התם רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת והבן אינו מאכיל[ג] מ״ש בן דאין מאכיל מפני חלקו של עובר בת נמי לא תאכיל מפני חלקו של עובר א״ר אסי הכא בנכסים מועטין עסקינן וכגון דאיכא בן בהדה דהאי בת דממ״נ אי ההיא דמיעברא ביה בן הוא לא עדיף מהאי דקאי ואי בת היא אמאי קא אכלה בתקנתא דרבנן כל כמה דלא נפקא לאויר העולם לא תקינו ליה רבנן ופריך במאי אוקימתה בנכסים מועטין והאמר רבי אסי א״ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין כו׳ ומאי קושיא ולוקמה כגון שתפסו כבר הבנות או שהגבו להם ב״ד דאין יכולין למכור אלא משמע דלעולם יכולין למכור וקלא יש לדחות דנהי דיכולין ב״ד לגבות חלק של בת עומדת חלק של עובר שיש לחוש שמא היא בת אין יכולין לגבות כיון שלא יצאת לאויר העולם ואותו חלק יכולין האחין למכור ומיהו אין נראה לדחות כן[ד] ועוד ראיה דאמר בפ׳ הנושא (כתובות דף קג.) אמר ר״נ יתומים שקדמו ומכרו מדור האלמנה לא עשו ולא כלום ומ״ש מדרבי אסי א״ר יוחנן יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו התם לא תפס׳ מחיים הכא תפסה מחיים משמע כיון דלא תפסי מחיים אע״ג דתפסי לאחר מיתה לא היה מועיל כלום אלא מה שמכרו מכרו והא דאמר בפ׳ נערה (שם דף נא.) רשב״א אומר נכסים שיש להן אחריות מוציאין לבנים מן הבנים ולבנות מן הבנות כו׳ אבל לא לבנים מן הבנות בנכסים מועטין מ״מ אע״ג דאין מוציאין אם מכרו מכרו והשתא אתי שפיר דבכל ענין משמע דפשיטא דמועטין ונתרבו זכו בהם יורשין אפילו כבר תפסו וגבו להם ב״ד דאי לאו הכי אכתי הוה ליה למיבעי במועטין ונתרבו וכבר תפסו או הגבו להם ב״ד מאי ואם תאמר כיון דבנכסים מועטין נמי מה שמכרו מכרו אפילו כבר תפסו מה חילוק יש בין נכסים מרובין לנכסים מועטין דבנכסים מרובין נמי נראה שאין מותרין למכור ולהפקיע מזונות וי״ל דיש חילוק דבנכסים מרובין יכולין למכור לצורך גדול אבל בנכסים מועטין אין יכולין למכור כלל לכתחלה ועוד דמרובין ונתמעטו יזונו הבנים עם הבנות ובנכסים מועטין לא יזונו כלל: **מאי** שמכרו מכרו. וא״ת דהכא אמרינן דבין מרובין ונתמעטו ובין מועטין ונתרבו זכו בהם היורשים[ה] ובפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף נא. ושם) גבי כתובת בנין דכרין אמר פשיטא מרובין ונתמעטו כבר זכו בהן יורשין פירוש יורשי כתובה הגדולה מועטין ונתרבו מאי ת״ש דהנהו בני צלור מועטין ונתרבו הוו אתו לקמיה דרב עמרם אמר להו זילו פייסינהו ואי לא כו׳ עד דאתו לקמיה דר״נ אמר כשם שמרובין ונתמעטו כבר זכו בהם יורשין כך מועטין ונתרבו זכו בהן יורשין ופירש בקונטרס זכו בהן יורשין של כתובה הקטנה ופליג ר״נ ארב עמרם דאמר זילו פייסינהו דמשמע לבני קטנה אמר לפייס בני הגדולה דאי לבני הגדולה אומר לא הוה שייך לשון פיוס כיון דמן הדין שקלי בני הקטנה בנחלה גמורה דאורייתא ולא קשיא מידי דהכא יד הבנים לעולם על העליונה כדי להעמיד נחלה דאורייתא[ו] ועוד דהכא לא פקע כח היתומים מעולם

מה שמכרו מכרו. ולר״י נראה דהא דקאמר התם ר״נ כו׳ מועטים ונתרבו זכו בהם יורשין היינו יורשי כתובה הגדולה ויטלו אלו כתובת אמם ואלו כתובת אמם מדלא קאמר כבר זכו בהן יורשין וקשיא דא״כ התם אזלינן לעולם בתר תקנתא דרבנן שתקייס כתובת בנין דכרין והכא אזלינן בתר מעיקרא וי״ל דהתם לא מיעקרא כולי האי נחלה דאורייתא דהרי מ״מ כולן יורשין אע״פ שאין נוטלין בשוה אבל הכא מיעקרא לגמרי[ז]: **כי אמרינן כיון דאילו מינסבא לית לה לא ממעטא.** תימה לר״י היאך טועה לומר כן והא בת נמי אי מינסבא לית לה כדתנן[ה] דתהון מתזנן עד דתלקחן לגוברין[ח] ומאי קאמר נמי בע״ח מיחסר גוביינא בת נמי מיחסרא גוביינא ואי מתה נמי לית לה כמו בת אשתו ועוד אי באלמנה שייך נכסים מועטין מה שיעור יהיה דבשלמא בבנות יש שיעור למ״ד עד שיבגרו אבל באלמנה לא שייך בגרות ועד מתי יהיו נכסים מועטין[ט] ונראה לפרש דודאי אם אין כאן אלא אלמנה אלא הבנים שניהם שוין בנכסים וכן אם אין כאן אלא אלמנה ובנות דלא תקנו (א) נכסים מועטים אלא לבנות שהן יוצאי ירכיו והם בנות ירושה במקום שאין בנים[י] ואע״ג דמיחסרא

שקלי להו בנות לבולהו אלא אמר רבא [א]מוציאין להן מזונות לבנות עד שיבגרו והשאר לבנים [ב]פשיטא מרובין ונתמעטו [ב]כבר זכו בהן יורשין מועטין ונתרבו מאי [ג]ברשות יורשין קיימי הלכך ברשות יורשין שבוח או דלמא סלוקי מסלקי יורשין מהכא תא שמע [ג]דאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן [ד]יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו יתיב רבי ירמיה קמיה דרבי אבהו וקא בעי מיניה אלמנתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דאית לה מזוני ממעטא או דלמא כיון דאילו מנסבא לית לה להשתא נמי לית לה [ה]אם תמצא לומר כיון דאילו מנסבא לית לה להשתא נמי לית לה בת אשתו מהו שתמעט בנכסים מי אמרינן כיון דכי מנסבא נמי אית לה וממעטא או דלמא כיון דאילו מתה לית לה ולא ממעטא ואם תמצא לומר כיון דאילו מתה לית לה [ו]ולא ממעטא בע״ח מהו שימעט בנכסים מי אמרינן כיון דכי מיית נמי אית ליה ממעט או דלמא כיון דמחסרי גוביינא [ז]לא ממעט ואיכא דבעי לה לאידך גיסא בע״ח מהו שימעט בנכסים בת

מסורת הש״ס

(א) כתובות נא., ב) סוטה כא: כתובות קג. יבמות סז:, ג) [כתובות נב:],

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה מי אמרי׳ וכו׳ דלא תקנו דין נכסים:

מוסף רש״י

יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין. שהבנות זוכות בהן כלתנן הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים, וקדמו קודם שיגיעו לב״ד ומכרוס (כתובות קג.) קודם שיגיעו הבנות לב״ד והעמידוס ב״ד לנכסים בחזקת בנות (סוטה כא:).

מוסף תוספות

א. דאילו לאחר מכאן כבר בדדהו בנות הבנות ונכסים לגמרי׳ ב. דלא אלמוה רבנן לתקנתייהו לאפקועי מינייהו רשות היורשין ד״ה אם תמצא לומר כיון דאית לה מזוני ממעטא. [אבל האידנא דתקון דמזון האשה והבנות בין ממקרקעי בין ממטלטלי אם תפסה האשה מטלטלין למזונותיה וכו׳ מה שתפסה תפסה, ואם קדמו יתומים ומכרום אין ממכרן ממכר. רביו יונה. ועיין רשב״ם שחולק. ג. כלומר, שאינו מאכיל תרומה לעבדים אם הניח האב את אשתו מעוברת משום חלקו של עובר. רשב״ם. ד. עיין רשב״ם. ה. ולא אמרינן מועטים ונתרבו כבר זכו בהן הבנות. תוס׳ כתובות נא: ו. דבכל דוכתא אזלינן טפי בתר נחלה דאורייתא. שם. ז. [ד]לא ירשו הבנים כלל. שם. ח. ומאי שנא בנות עצמן דממעטי חדא אחברתא אע״ג דאי מתה או מינסבא לית ליה. רשב״ם בשם הראב״ד. ט. שהרי כל ימיה ניזונות, כל זמן שלא תנשא ולא תתבע כתובתה. רביו יונה. י. [ו]השתא מיהא הא איתנהו ויורשות בנות אחולי נינהו. רשב״ם שם.

עין משפט נר מצוה

ב א מיי׳ פי״ט מהלכות אישות הלכה ח סמג עשין מח טוש״ע אה״ע סי׳ קיב סעיף א:
ג ב מיי׳ שם הלכה יט טוש״ע שם סעיף יג:
ד ג ד מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף יד:
ה ה ו ז מיי׳ שם הלכה כ טוש״ע שם סעיף טו וע״ש:

רבינו גרשום

שקלי להו בנות. מיד בתמיה ולית לבנים כלום והא יש בנכסים הללו הרבה יותר משיעור מזונות לבנות עד שיבגרו: אלא אמר רבא מוציאין מהן. מיד שיעור מזונות לבנות עד שיבגרו והשאר יהיו לבנים למזונות: יתומין שקדמו ומכרו בנכסים מועטין מה שמכרו מכרו. ואין גובין מהן השתא מה שמכרו בנכסים מועטין זכו בהן כל שכן במועטין ונתרבו: שוב יתיב קבעי אלמנתו שהיורשין חייבין לזונה ואי ליכא אלא סיפוק הבנות וסיפוק אלמנה דאם לא הוי מינסבא איכא מיעוט נכסים דלית בהו עד שיבגרו וממעטא לגבייהו ואמרינן נכסין מועטין הן. והבנים ישאלו על הפתחים: מי אמרינן כיון דאית לה מזונות ממעטא. וישאלו על הפתחים. או דלמא כיון דבידה לאינסובי אימת דבעי. וכי מנסבא לית לה מזוני מיורשין ה״נ השתא חשבינן לה כמאן דמינסבא ולא ממעטא: בת אשתו. שקבל עליו לזונה ה׳ שנים כשנשא אמה והשתא מת הבעל ויורשין חייבין במזונותיה עד סוף ה׳ שנים מהו שתמעט בנכסים. דלא הויין מרובין: מי אמרינן. אע״ג דאי מינסבא אית לה ה׳ שנים מזונות כמו שקיבל ממעטא או דלמא כיון דאילו מתה לית ליה מזונות השתא נמי לא ממעטא: בעל חוב של אביהן מהו שימעט. כשמחשבין החוב שיש לו לקבל הוו נכסים מועטין. מי אמרי׳ אע״ג דאילו מת בעל חוב אית ליה יורשין שגובין במקומו וממעט. או דילמא כו׳: איכא דבעי להך גיסא. שמקדים במאוחר תחלה: בעל חוב מהו שימעט בנכסים. מי אמרינן כיון שמחוסר גוביינא לא ממעט או דילמא כיון דאילו מת נמי אית להיורשין נמי

דמיחסרא גוביינא ואי מינסבא לית לה אבל נאלמנה אבל הבנים או אבל בנות לא רצו לעקר (ה) דין ירושה מן הבנים אבל האלמנה והשתא מיבעי ליה כשיש בנים ובנות שיש כבר דין נכסים מועטין בשביל בנות אם ממעטת נמי אלמנה (הג"ה. וכן כתוב בתוס' ותיזון האלמנה עם הבנות או דלמא כיון דאי מינסבא לית לה מזוני לא יהיה לבנות ואי ממעטת מ"מ לא תיזון האלמנה עמהן אלא (ו) עד שיבגרו הבנות. ע"כ הג"ה) והא דקאמר בסמוך דאלמנה אבל הבת אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים איינו שיש שם בנים עם הבנות שיש כאן דין נכסים מועטים אבל בנות[א] אבל אי ליתנהו לבנים לא תטול האלמנה כלום יותר [מהבת][ב] (הג"ה. ולכאורה היה נראה לפרש דאי ממעטין אין לבנים כלום כיון שאין שם עודף על מזונות אלמנה ובנות עד שיבגרו הבנות אבל אי לאו ממעטין ניזונות שלשתם אבל בתוס' כתוב כאשר כתבתי בפנים. ע"כ הג"ה) ואורי"ו שכן משמע בירושלמי דקאמר התם אלמנה ובנות שתיהן שוות אלמנה ובנים שניהם שוים פירוש לענין מזונות[ג] אין האלמנה דוחה את הבנות ולא בנות דוחות את האלמנה ופעמים שהאלמנה דוחה את הבנות ע"י הבנים וכשם שדוחה האלמנה את הבנות ע"י הבנים כך דוחה את הבנים על ידי בנות כו'[ד] ויש לדקדק על לשון הירושלמי ומ"מ משמע שרולה לומר כן:

אלא מעתה מאן דעסיק באורייתא הוא דירית. ואף על פי דאמרינן לקמן (דף קמא.) מצוה לזון את הבנות וק"ו הבנים העוסקין באורייתא היינו לענין מצוה אבל לענין דינא אין לחלק בין עסקי באורייתא לא עסקי[ה] אלא אומר[ה] אין קדושה חלה עליהן מיתיבי טומטום יורש כבן וניזון כבת בשלמא לרבא יורש כבן בנכסים מועטין וניזון כבת בנכסים מרובין אלא

בת אשתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו מהו שתמעט בנכסים אלמנתו ובת אי זה מהן קודמת אמר ליה זיל האידנא ותא למחר כי אתא אמר ליה פשוט מיהת חדא[ו] דאמר רבי אבא אמר רבי אסי עשו אלמנה אצל הבת כבת אצל האחין בנכסים מועטין מה בת אצל אחין הבת ניזונת והאחין ישאלו על הפתחים אף אלמנה אצל הבת[ז] אלמנה ניזונת והבת תשאל על הפתחים: אדמון אומר בשביל שאני זכר הפסדתי וכו':[ח] מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לעסוק בתורה הפסדתי אמר ליה רבא אלא מעתה מאן דעסיק בתורה הוא דירית דלא עסיק בתורה לא ירית אלא אמר רבא הכי קאמר בשביל שאני זכר וראוי אני לירש בנכסים מרובין הפסדתי בנכסים מועטין: **מתני'**[ט] הניח בנים ובנות וטומטום בזמן שהנכסים מרובין הזכרים דוחין אותו אצל נקבות נכסים מועטין הנקבות דוחות אותו אצל זכרים[י] האומר אם[יא] תלד אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר יטול מנה[יב] נקבה מאתים ילדה נקבה נוטלת מאתים אם זכר מנה אם נקבה מאתים וילדה זכר ונקבה זכר נוטל מנה נקבה נוטלת מאתים ילדה טומטום אינו נוטל אם אמר כל מה שתלד אשתי יטול ה"ז יטול ואם אין שם יורש אלא הוא יורש את הכל: **גמ'** דוחין אותו ושקיל כבת הא קתני סיפא ילדה טומטום אינו נוטל אמר אביי דוחין אותו ואין לו ורבא אמר[יג] דוחין אותו ויש לו וסיפא אתאן לרבן שמעון בן גמליאל[יד] (דתניא)[טו] ילדה טומטום ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר[טז] אין קדושה חלה עליהן מיתיבי טומטום יורש כבן וניזון כבת בשלמא לרבא יורש כבן בנכסים מועטין וניזון כבת בנכסים מרובין אלא

שהרי לא אמר האב אם ילדה זכר ונקבה ולא אסיק אדעתיה בלידת תאומים אלא הכי קאמר אם זכר מנה אם נקבה מאתים דמשמע אם זכר לבדו בלא נקבה או נקבה בלא זכר וכיון דהכי הוא לא יטול כלום הבן והבת אם נולדו תאומים כדאמרינן בגמרא [קמא:] והא זכר ונקבה לא קאמר שמא לא היה חפץ בלידת תאומים מ"מ אין לידת תאומים בכלל אם זכר אם נקבה דמשמע אם זכר לבדו אם נקבה לבדה. אלא ה"פ האומר אם זכר ילדה אשתי יטול אותו העובר מנה אם נקבה ילדה אשתי מטול מאתים וילדה זכר ונקבה כלומר זכר או נקבה כדקאמר האב זכר נוטל מנה אם יולד זכר נקבה נוטלת מאתים אם יהיה העובר נקבה ולאשמועינן אתא שאילו לא פירש אלא אחד מהם כדקתני ריש"א או זכר בלא נקבה או נקבה בלא זכר וילדה אשתו מה שלא אמר לא יטול העובר כלום אלא השתא שגילה דעתו על לידת זכר ועל לידת נקבה כל מה שתלד האשה יטול בין זכר בין נקבה ומיהו אם ילדה זכר ונקבה תאומים לא יטלו כלום כדמוכח בגמרא וכדפרישית לעיל. כן נראה בעיני ועיקר: **ילדה טומטום אינו נוטל.** דבריה בפני עצמה חשיב ליה לא זכר ולא נקבה כדמפרש בגמרא: **ה"ז יטול.** הטומטום: **ואם אין שם יורש אלא הוא.** אותו הטומטום: **יורש את הכל.** ואף על גב דבריה הוא ה"מ היכא דאיכא בנים ובנות ודוחין אותו בנים אצל בנות והבנות אצל בנים ואין לו לא כבן ולא כבת כדאמר אביי בגמרא משום דבריה הוא אבל היכא דליכא יורש אלא הוא לא נפיק מכלל בן אין לו [במדבר כז] עיין עליו [לעיל קטו.] אם אין לו בת עיין עליה מ"נ משום דקרינא ביה הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה [במדבר שם]: **גמ' ושקיל כבת.** בתמיה. דקתני דוחין אותו אצל נקבות ומשמע דשקיל מזונות כבת נקבה: **והא קתני סיפא.** גבי האומר אם ילדה אשתי כו' ילדה טומטום אינו נוטל לא כבן ולא כבת דבריה הוא ואינו לא זכר ולא נקבה וה"ה לענין ירושה: **אמר אביי דוחין אותו.** אצל נקבות ואין לו עם נקבות שגם הן ידמוהו אצל זכרים: **רבא אמר דוחין אותו ויש לו.** ממה נפשך דספק זכר ספק נקבה הוא ויטול כפחות שבהן דלא בריה הוא וסיפא דקתני נכסין מועטין נקבות דוחין אותו אצל זכרים על כרחין דוחין אותו ואין לו קאמר. וסיפא דמקשת לי מינה דחשיב ליה בריה אתאן לרשב"ג דתנן במסכת תמורה בפרק כילד מערימין [כד:] כילד מערימין על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה אם נקבה שלמים ילדה שני זכרים אחד מהם יקרב עולה והשני ימכר לחייבי עולה[ט] ודמיהן חולין ילדה שתי נקבות אחת מהן תקרב שלמים והשניה תמכר לחייבי שלמים ודמיה חולין ילדה טומטוס ואנדרוגינוס רבן שמעון בן גמליאל אומר אין קדושה חלה עליהן דבריה הוא דאינו לא זכר ולא נקבה והלכך לא יחול עליהן קדושת שלמים ועולה במעי אמן ולא קדושת בכור בפטירת רחם דלא קרינא ביה הזכר תקדיש [דברים טו] ומתניתין נמי דקתני ילדה טומטוס אינו נוטל רשב"ג הוא דחשיב ליה בריה: **מיתיבי טומטוס יורש כבן וניזון כבת.** מי שמת והניח נכסים: **יורש כבן כו'.** כדמפרש ואזיל: **בשלמא לרבא.** דחשיב ליה ספק הכי פירושה בזמן שהנכסים מועטין יורש כבן כאחד מן הבנים שלא יטול כלום דכיון דספק הוא לא עדיף מבנים דשואלין על הפתחים שהנקבות דוחות אותו אצל הזכרים ואין לו דאמרי ליה אייתי ראיה דנקבה את ושקול כמונו: **וניזון כבת בנכסים מרובין.** ממה נפשך שהזכרים דוחין אותו אצל הנקבות ויש לו מזונות ממה נפשך כרבא: אלא

הכי נמי משום הכי אינו נוטל כלום. מאי טעמא מצי להתנות על בכור כל זמן שהוא במעי אמו משום דאין הבכור מתקדש אלא בשעת לידתו בפטר רחם. בשלמא רבא דאמר דוחין אותו ויש לו משום הכי קתני הכא דיורש כבן בנכסים מועטין. והבן בנכסי' מועטין אין לו אלא ישאל על הפתחים ה"נ האי טומטום יורש באותה ירושה של בן דישאל על

ו א מיי' פי"ט מהלכות אישות הלכה כא סמג עשין מא טוש"ע אה"ע סי' נג סעיף ד וסימן קיב סעיף טז:

ז ב מיי' פ"ט מהלכות נחלות הלכה ב סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רפ סעיף ח וסעיף ט וע"ש בהג"ה:

ח ג מיי' פ"ח מהלכות זכיה ומתנה הלכה ו סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רי סעיף ח וסי' רנג סכ"ו וסכ"ז:

ט ד מיי' פ"ה מהלכות נחלות הלכה ב סמג עשין לו טור שו"ע סי' רפ סעיף ט:

י ה מיי' פט"ו מהלכות מעשה הקרבנות הל"ח:

רבינו גרשום

ממעט: אם תמצא לומר [בת אשתו] כיון אף על גב דאינסבא אית לה וממעטא. אלמנתו מהו שתמעט מי אמרינן כיון דאילו אינסבא לית לה מזוני לא ממעט. או דלמא כיון דהשתא אית לה מזוני ממעט. אם תמצא לומר כיון דאית לה מזוני (לא) ממעטא [אלמנתו] ובת אם אין שם אלא כדי שיעור מזונות של אחת איזו קודמת. מי אמרינן הואיל ובת אע"ג דמינסבא אית לה קודמת לאלמנה. או דלמא כיון דהשתא כי הדדי נינהו. וכ"ז שלא נשאו קרובה דעתו דבעל טפי לאשתו מבתו בדין הוא דקדמה: פשוט מינייהו חדא. מכל הני בעיין דלעיל: אלמנתו תזון. משום דניחא לבעל שלא תזלזל אלמנתו והני נכסין מועטין נינהו: מאי קאמר. כלומר מאי חשיבות לבן כאן הכא בנכסים מועטין יותר מבת שהבן מתרעם כלומר מפני חשיבותו הפסדתי. אמר אביי לא בשביל שיהא לו כח בנכסים מועטין יותר מבת קאמר אלא מפני שראוי לעסוק בתורה קאמר: **פים'** זכרים דוחין אותו אצל הנקבות. שלא יירש עמהן דאיכא למימר נקבה היא: נקבות דוחות אותו אצל הזכרים. שלא יזון אלא ישאל על הפתחים כשאר אחין דאיכא למימר זכר הוא: מדקתני רישא דמתני' דזכרים דוחין אותו אצל נקבות מכלל דשקיל במזונות כבת. והא קתני בהא מתני' האומר אם ילדה אשתי זכר יטול מנה ילדה זכר נוטל מנה ואם נקבה כו' ילדה טומטום אינו נוטל כלום. אלמא דלא שקיל כלל: אמר אביי הא דקתני זכרים דוחין אותו אצל הנקבות. לאו משום דשקיל מזונות אלא דוחין אותו אצלן ולא יהבי ליה כלום דכי אזיל הכא מדחי ליה ואי אזיל הכא מדחי ליה ואין לו כלום: לעולם אימא לך רישא דוחין אותו לנקבות ויש לו מזונות. וסיפא דקתני ילדה טומטום אין לו כלום אתאן לרשב"ג דתנן במס' תמורה בפ' כיצד מערימין על הבכור מבכרת שהיתה מעוברת אומר מה שבמעיה של זו אם זכר עולה ואם נקבה זבחי שלמים ילדה זכר ונקבה הזכר יקרב עולה ונקבה שלמים ילדה שני זכרים אחד מהן יקרב עולה והשני ימכר לחייבי עולה ודמי' חולין ילדה שתי נקבות אחת מהן תקרב שלמים והשניה תמכר לחייבי שלמים ודמיה חולין ילדה טומטום ואנדרוגינוס רשב"ג אומר אין קדושה חלה עליהן ולא יתן כלום.

הגהות הב"ח

(א) במשנה יטול מנה אם נקבה: (ב) רשב"ם ד"ה מאן וכו' שאינו עוסק הס"ד ואמ"כ מ"ה בשביל שאני זכר ויפה כחי בנכסים: (ג) ד"ה וטומטום וכו' ספק נקבה הוא ודוחין אותו ויש לו בנקבה ואיכא למאן דאמר לאו ספק הוא אלא בריה הוא: (ד) ד"ה הזכרים וכו' שגם הם ידמוהו: (ה) תד"ה (בע"ב) מי וכו' דין ירושה מן הבנים. נ"ב פי' אלא שייסה מזונים יחד: (ו) שם בהג"ה עד שיבגרו הבנות. נ"ב כך היה כתוב פי' בגליון וכך כתוב בעל הסג"ה שמצא כך הפירוש בתוספות ישנים ואמ"כ כתב ולכאורה היה נראה כו' והוא מן הסג"ה הראשונה:

מוסף רש"י

עשו אלמנה אצל הבת. מי שמת והניח אלמנה ובת (כתובות מג.). **בנכסים מועטין.** שאין בהן כדי פרנסת י"ב חודש וקצתי הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפתחים (כתובות מג.). **מאי קאמר.** אם בשביל שאני זכר הפסדתי משמע אם בשביל שאני זכר וכחי יפה הפסדתי, ומכו יפוי כחו (כתובות קח:).

מוסף תוספות

א. וכיון שהבת מתזונא בתקנתא דרבנן, חזרת האלמנה ועוקרת הנכסים מן הבת דתקנת מזונות דאלמנה עדיפא. ריטב"ש. ב. [ד]אין האלמנה עוקרת בתקנתה ירושת הבת, כשם שאינה עוקרת ירושת הבן. ריטב"ש, ועיין רמב"ן. ג. [ד]שניהם נזונין בשוה. כ"ן. ד. והכי פירושו דכשיש בן ובת ואלמנה הוא דאלמנה דוחה את הבנים ע"י הבנות. שס. ה. [ד]הכא שמת האב וירושתן קא שקלי מן התורה. תוס' כתובות קח:

ו) כתובות מג. ע"ש, ז) שם קח:, ח) ל"ל ילדה. רש"ל, ד) [ל"ל דתנן ועי' תוס' יבמות פג: ד"ה לא לכלן], ט) תמורה כד:, י) [ודמיי' תולין], יא) [וע"ע תוס' כתובות קח: ד"ה אמר רבא],